

26
години

**АСОЦИАЦИЯ НА ИНДУСТРИАЛНИЯ
КАПИТАЛ В БЪЛГАРИЯ**

Отговорният бизнес – за бизнес по правилата.

**ДО
Г-ЖА МАРИЯ ГАБРИЕЛ,
ЗАМЕСТНИК МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ И
МИНИСТЪР НА ВЪНШНИТЕ РАБОТИ,
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА НСТС**

Относно: Проект на Закона за държавния бюджет на Република България за 2023 г., Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2023 г. и Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2023 г.

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ПРЕДСЕДАТЕЛ,

Асоциацията на индустриалния капитал в България разгледа задълбочено горепосочените законопроекти и отчитайки настоящата икономическа и политическа ситуация в България, както и краткото време и условията, в които са изработени предложените проекти за бюджети, изразява следното становище:

По проекта на Закон за държавния бюджет на Република България за 2023 г.

В свое становище по внесения в Народното събрание от служебното правителство проект на Закон за държавния бюджет на Република България за 2023 г. и актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2023-2025 г. АИКБ изрази основното си несъгласие и неодобрение на предложенния законопроект - поради прекомерния бюджетен дефицит, заложен в него в размер на 6,4 на сто от БВП по консолидираната фискална програма (КФП), финансиран с нов държавен дълг (над 13.7 млрд. лв.) и планирания висок бюджетен дефицит за следващите две години. Ясно декларира, че такъв държавен бюджет е напълно неприемлив за АИКБ поради факта, че за следващото десетилетие по този показател страната ни ще се отдалечи от декларираната важна цел и основен приоритет – приемане в Еврозоната.

Убедени сме, че трябва да се спазват ограниченията на фискалните правила за дефицита по КФП и сме твърдо против планиране на прекомерни бюджетни дефицити. Предложихме и 10 мерки за увеличаване на бюджетни приходи и намаляване на бюджетни разходи с приложена оценка на очаквания ефект от прилагането им, така че бюджетният дефицит да бъде намален до 2.75% от БВП.

Удовлетворени сме, че предложеният от настоящото редовно правителство проект на Закон за държавния бюджет на Република България за 2023 г. и актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2023-2025 г. залага бюджетен дефицит за 2023 г. в размер на 3%

на начислена основа и съответно 3% и 3.6% за 2024 и 2025 г. Подкрепяме и последователността в действията на правителството за запазването на данъчно-осигурителната система, която да осигурява предвидимост и стабилност на бизнес средата в България, защото е решаващ фактор за привличане на инвестиции.

Анализът ни показва, че част от мерките, предложени от МФ, с които се намалява размера на дефицита, съвпадат с предложените от АИКБ такива, като например:

- намаляване на разходите за издръжка на държавния апарат;
- намаляване на размера на капиталовите разходи;
- определяне на допълнителен дивидент за държавата от държавните дружества и предприятия.

Според нас, в разходната част на бюджета все още съществуват множество възможности за оптимизация и повишаване на ефективността на бюджетните разходи, като например:

- Намаляване на разходите за персонал – дълго отлаганата реформа в държавната администрация, бавното въвеждане на електронни услуги и електронно правителство води до свръх разходи за възнаграждения на тази администрация. При ежегодно намаляващ брой на населението в България, явяващо се потребител на публичните услуги, предоставяни от администрацията, броят на същата расте, растат и претенциите ѝ за по-големи възнаграждения. В публичните институции има множество примери за такива с дублирани функции и още повече - на такива с раздут щат, голяма част от който с незаети работни места, което пък е източник за финансиране на т. нар. допълнително материално стимулиране на държавните служители. Средната работна заплата в публичния сектор традиционно изпреварва средната работна заплата в частния сектор, който изработва БВП и внася бюджетните приходи.
- Ефективно въвеждане на програмен и ориентиран към резултатите подход на бюджетниране.

В проекта на Закон за държавния бюджет на Република България за 2023 г. прави впечатление драстично завишената прогноза за размера на бюджетните приходи, която е 4.7 млрд. лв. над отчетените през 2022 г. бюджетни приходи (вкл. еднократни приходи – 2.7 млрд. лв. аванс по НПВУ) и с приблизително 3.5 млрд. над прогнозата на служебния министър на финансите, направена преди по-малко от 2 месеца. Нереалистичното прогнозиране на бюджетните приходи поставя под риск изпълнението им, което ще се отрази на бюджетния дефицит в края на годината.

Риск за изпълнението на бюджетните приходи представлява и липсата на промяна на макрорамката, при която са планирани. Според АИКБ, предложената от служебното правителство макрорамка с 1.8% очакван ръст на БВП на България през 2023 г. и очаквана средно годишна инфлация 8.7% към настоящия момент е неактуална и двете прогнози за завишени. Отчитайки, че последните няколко тримесечия наблюдаваме намаляващ темп на нарастване на БВП и факта, че през първото тримесечие е реализиран ръст на БВП от 2.1%, както и че като следствие на ръста на основния лихвен процент на ЕЦБ се очаква икономиката на ЕС (основен търговски партньор на България) да изпадне в рецесия до края на годината (Германия - най-голямата икономика на ЕС вече е в техническа рецесия), смятаме че прогнозата на ЕК за ръст на българската икономика през 2023 г. в размер на 1.5% е по-правдоподобна.

Също така, рязкото намаление на цените на енергоносителите през настоящата година, високата база на инфлацията през месеците на 2022 г., завишените лихвени проценти, намаляващото потребление и очакванията за рецесия, дават основание през втората половина на 2023 г. да очакваме дефлационни процеси, които да намалят размера на средно годишната инфлация значително под прогнозираната от Министерството на финансите.

Тези наши притеснения са основание да смятаме, че шансовете за реализиране на алтернативния макроикономически сценарий описан в актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2023-2025 г. са значителни. Надяваме се значителни да са и буферите и резервите, които МФ предвижда за противодействие на подобни негативни за публичните финанси сценарии.

С гореописаните констатации и направени предложения за съкращаване на разходите, чрез насоченост на социалните мерки само към нуждаещите се, а не за субсидиране на цели социални групи без оглед на нуждите им (например: безплатни учебници за всички ученици, еднократната помощ за всички ученици, записани в първи, втори, трети, четвърти и пети клас и субсидирана цена на ел. енергията за всички небитови потребители и т.н.), в заключение АИКБ подкрепя проекта на Закон за държавния бюджет на Република България за 2023 г.

По проекта на Закон за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2023 г.

АИКБ смята, че през последните години политическите партии, водени от политически популизъм и търсейки бърза и пряка политическа и електорална изгода, приеха решения и извършиха действия и бездействия, които разрушават пенсионноосигурителния модел в България. Предложеният законопроект затвърждава това наше становище - защото предлага продължаване на политики и мерки, които не подкрепяме, като:

- Увеличение на размера на обезщетението за отглеждане на дете до 2-годишна възраст, което, имайки предвид, че обезщетението е необлагаемо, съответства на брутна работна заплата, по-голяма от средната работна заплата в редица икономически дейности и райони на страната, което демотивира майките да се върнат на работа;
- Запазването на режима за изплащане на паричните обезщетения за временна нетрудоспособност - първите 3 дни за сметка на предприятията;
- Запазването на допълнителното възнаграждение за прослужено време (класове) – определяно административно дискриминационно плащане, без аналог в Европа, обременяващо частния сектор,;
- Запазване на рудимента - минимални осигурителни доходи, които социалните партньори престанаха да договарят, тъй като нямат практическа стойност и представляват тежест, както и административното им увеличение, като следствие на увеличената минимална работна заплата;
- Запазването на продължителността на отпуск за бременност и раждане (410 дни) - най-дългият подобен отпуск в Европа и последващ отпуск върху този отпуск за сметка на предприятията;
- Липсата на реформи в медицинската и трудовата експертиза, ограничаващи злоупотребите при отпускането на инвалидни пенсии и интеграцията на хората с увреждания;
- Запазване на увеличения минимален дневен размер на обезщетението за безработица,

което разкъсва връзката с осигурителния принос и допълнително демотивира безработните лица да се върнат на пазара на труда.

Гореописаните политики, провеждани посредством проекта за бюджет, дават основание на АИКБ да се въздържа от подкрепа на проекта на Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2023 г.

По проекта на Закон за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2023 г.

АИКБ многократно е препоръчвала увеличаване на дела на разходите за превенция и профилактика за сметка на дела на разходите за болнична медицинска помощ и разходите за медикаменти. Винаги сме пледирали за въвеждането на модел, при който стремежът и акцентът да бъде върху превенцията – така че хората да не се разболяват и да се улавят в ранен стадий отклоненията в здравния статус, а не да се печели от лекуване на скъпоструващи тежки заболявания, когато за успешно лечение е станало вече непоправимо късно. Настоявали сме и за въвеждането на интелигентни IT-решения за осъществяване на постоянен контрол на всички нива, разходващи средства в здравната система. С неудовлетворение констатираме, че към настоящия момент има съществено забавяне на изпълнението на НЗИС /национална здравна информационна система/ водещо до продължаване на неефективно разходване на средства.

Анализът на бюджета на НЗОК показва, че през 2023 г. към функция „Здравеопазване“, чрез бюджета на НЗОК се насочват допълнително над 933 млн. лв. и той достига обща сума над 7 млрд. лв. АИКБ отбелязва плахия опит за промяна на структурата на здравноосигурителните плащания и отново апелира за по-смели и решителни действия при разпределянето плащанията по видове и за по-съществено увеличение на плащанията за извънболнична медицинска помощ (превенция и профилактика), за сметка на средствата за лекарствени средства и болнична медицинска помощ.

Здравноосигурителната система има спешна нужда от план за развитие, който да обезпечавя реализирането на конкретни реформи. Така например, увеличаването на дела на средствата за скрининг следва да се извършва на базата на нови, европейски стандарти за профилактични прегледи на населението.

С направените бележки и констатации и за да насърчи плахата тенденция за промяна на структурата на здравноосигурителните плащания АИКБ принципно подкрепя проекта на Закон за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2023 г.

По предложенията за промяна на други закони в проекта на ЗДБРБ за 2023 г.

Вместо добре премерени и насочени мерки срещу данъчните измами и срещу данъчно-задължени лица, нарушаващи данъчно-осигурителното законодателство и укриващи публични задължения, с аргументи за ограничаване на сивата икономика и повишаване на събираемостта на публичните вземания за пореден път МФ и НАП предлагат мерки, които значително повишават административната и финансовата тежест за всички ДЗЛ и които е малко вероятно да постигнат желаните резултати.

АИКБ изразява, категоричната си позиция, че предложението за изменение и допълнение на Закона за данък върху добавената стойност, с което се създава ал. 10 в чл. 123, според която регистрирано по ЗДДС лице е длъжно да декларира следните счетоводни данни към последния ден на предходния данъчен период:

1. общата сума на налични парични средства в касите;
2. размер на вземания по разчети със собственици и персонал, когато надхвърлят праг от 10 000 лева,

създава прекомерна финансова и административна тежест за всички регистрирани по ЗДДС ДЗЛ и предлагаме тази мярка да отпадне.

Над 98% от действащите предприятия в България са микро и малки, като преобладаващата част от тях използва външно счетоводно обслужване от счетоводни предприятия или счетоводители на свободна практика, които от името на ДЗЛ изпълняват всички техни данъчно-осигурителното задължения, съобразно законодателството и водят цялата комуникация с приходните агенции. Много често разходни документи, платени в брой, се предават за счетоводна обработка със закъснение и се включват в СД по ДДС в следващи данъчни периоди (закона дава възможност данъчен кредит да бъде ползван в 12 месечен период). Същото важи и за приходни и разходни касови ордери и авансови отчети на подотчетни лица и собственици. Добавянето на подобно допълнително задължение за деклариране на налични парични средства в касите и размер на вземания по разчети със собственици и персонал ще налага ежемесечно прецизиране на касовите операции, което ще оскъпи счетоводните услуги и най-важното ще доведе до деклариране на неточни данни.

Очевидно подобна мярка е насочена към установяване на случай на скрито разпределение на печалбата и цели увеличение на бюджетните приходи от данъци върху дивидентите, но трябва да имаме предвид, че недобросъвестните данъкоплатци е много вероятно да декларират неверни данни и така да останат извън ползрението на органите на НАП. Това ще постави под съмнение качеството на данните, които ще бъдат получени в НАП и ще ги направи трудни за анализ, като затрудни идентифицирането на ДЗЛ, подлежащи на проверка. Също така, в резултат на кампаниите на НАП относно касовите наличности, голямата част от предприятията извършиха разпределение на неразпределени печалби и намалиха касовите наличности до действителните. Това се вижда от данните на МФ за събраните приходи от данък върху дивидентите, както и от данните на НСИ за касовите наличности в предприятията.

Предложението за изменение и допълнение на Закона за ограничаване на плащанията в брой предвижда дивиденти по смисъла на § 1, т. 4 от допълнителните разпоредби на Закона за корпоративното подоходно облагане, независимо от неговата стойност, да се изплащат само по банков път. Подобна мярка ще създаде значителни трудности при плащането на дивиденти от предприятия, имащи десетки хиляди акционери (бивши приватизационни фондове и други). Настоящата практика – а за публичните компании и изискване на закона, е предприятието - плавец на дивиденти да сключи договор за изплащането им с банка, която се ангажира да плати в брой на касата в банката дивидент на всеки акционер на компанията, включен в акционерната книга към съответната дата. Много от акционерите на тези предприятия нямат банкови сметки, а дори и да имат предприятията не разполагат с информация за номера на банковите им сметки, а и много често тези акционери притежават няколко акции от акционерния капитал на дружеството и размера на подлежащия за изплащане дивидент е възможно да е по-малък от размера на банковата такса за нареждане на банков превод за плащането. Смятаме, че подобна мярка трябва да е съпроводена с праг на същественост.

Скептични сме и относно предложението за задължително плащане на трудови възнаграждения само по банков път. Подобна мярка не решава основния проблем за

неформалната икономика в трудовите правоотношения, а именно – „заплата в плик“. Всички наши изследвания по темата показват, че най-разпространената практика е сключване на трудов договор с трудово възнаграждение по-ниско от договореното, като нетното възнаграждение по трудовия договор се превежда по банков път, а разликата до договорения размер се плаща в брой, „в плик“.

Общата позиция на АИКБ е, когато банковите плащания са задължителни по силата на закона, те трябва да бъдат безплатни или банковите такси да са символични. В противен случай това е осигуряване на допълнителни приходи и печалби на банките в България.

С УВАЖЕНИЕ,

**ВАСИЛ ВЕЛЕВ,
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ
НА АСОЦИАЦИЯ НА ИНДУСТРИАЛНИЯ КАПИТАЛ
В БЪЛГАРИЯ**